

RUSALIILE

La cincizeci de zile de la Învierea din morţi a Mântuitorului Iisus Hristos şi la zece zile după Înălţarea Sa cu trupul la cer, Biserica Creştină prăznuieşte Pogorârea Duhului Sfânt, Cincizecimea sau Rusaliile.

Este o două mare sărbătoare creştină după cea a Sf. Paşti, sărbătoare în care se comemorează Pogorârea Sf. Duh peste Sfinţii Apostoli şi implicit întemeierea în chip văzut a Bisericii ca organ divino-uman al mântuirii oamenilor.

Este o sărbătoare cu o triplă semnificaţie — umplerea apostolilor cu Sf. Duh pogorât peste ei în chip de limbi ca de foc (Fapte 2, 3), întemeierea în chip văzut a Bisericii şi concomitent începutul mântuirii subiective pentru toţi cei ce cred în Hristos.

Încă înainte de Patimile şi Moartea Sa, Mântuitorul Iisus Hristos le promite sfinţilor Săi ucenici şi apostoli că le va trimite pe Sf. Duh „Duhul adevărului care de la Tatăl porcede” (Ioan 15, 26), care „îi va călăuzi la tot adevărul” (Ioan 16, 13), şi care va fi cu ei în veac” (Ioan 14, 16).

După Învierea Sa din morţi, după ce li s-a înfăţişat pe sine viu „prin multe semne doveditoare” (Fapte 1, 3) le-a poruncit să nu se depărteze de Ierusalim ci să aştepte făgăduinţa Tatălui şi anume că „vor fi botezaţi cu Duhul Sfânt” (Fapte 1, 5).

Şi într-adevăr această făgăduinţă s-a împlinit în ziua Cincizecimii când, aşa cum arată Sf. Ev. Luca în cartea Faptele Apostolilor în capitolul 2: „fiind deci adunaţi ucenicii împreună în acelaşi loc, din cer fără de veste s-a făcut un zăvon ca de suflare de vânt ce vine repede şi a umplut toată casa unde şedeau ei. Şi li s-au arătat, împărţite limbi ca de foc şi au sezut pe fiecare dintre ei. Şi s-au umplut toţi de Duhul Sfânt şi au început să vorbească în alte limbi, precum le dădea lor Duhul a grai” (Fapte 2, 2-4).

Această minune, precum era şi firească, a produs o adâncă uimire în rândul iudeilor adunaţi la praznicul Cincizecimii, din întreaga lume cunoscută atunci, aşa încât toţi erau uimiţi auzindu-i pe ei vorbind în limbile lor materne „măririle lui Dumnezeu” (Fapte 2, 11). Într-un asemenea moment Sf. Ap. Petru în cuvântul în faţa multimii extaziate şi rosteste o amplă şi documentată cuvântare în care face o incursiune în istoria mântuirii neamului omenesc şi conchide în cele din urmă că ceea ce s-a petrecut cu apostolii în această zi este urmare a faptului că Hristos cel înviat din morţi, căruii apostolii îi sunt martori „înălţându-se prin dreapta lui Dumnezeu şi primind de la Tatăl, făgăduinţa Duhului Sfânt, L-a revărsat pe acesta asupra lor” (Fapte 2, 33).

Dimensiunea spirituală a viitoarei noastre identităţi

Dacă vrem să vorbim de spiritualitate şi identitate, mai întâi trebuie să ne ducem la vechea şi nerăspunsă întrebare: **Cine suntem noi? Ce este omul?** Este omul doar un animal social, cum zicea Aristotel, sau mai mult decât atât? Cât de mult dincolo de aceasta?

Dacă ne uităm bine la mersul lumii observăm că ceea ce numim evoluţie, progres, este de fapt involuţie, regres. Crize de tot felul, individualism, rasism, naţionalism, indiferentism, exploatare, persecuţie, dezintegrare, alienare, iată câteva din caracteristicile evidente ale lumii moderne. Dar lumea o formăm noi. Şi s-ar părea că noi, oamenii, suntem într-un proces de continuă cădere-decădere. Iluzia progresului vine de aici: căzând, cazii înainte, nu înapoi. Căderea, pentru că are loc înainte, e crezut progres. De fapt acest „înainte” nu este altceva decât o avansare înspre fundul abisului. Şi pentru că fundul prăpastiei încă nu se vede, şi pentru că vederea ne este scurtă, şi vedem doar la un pas în faţa noastră, numim această alergare în jos, evoluţie; numai în cazul în care o să începem să vedem „fundul adâncului” — cum zice o cântare bisericească — atunci poate vom realiza realitatea. Dar va mai fi oare vreă posibilitate de scăpare, de evitare a impactului strivitor cu fundul abisului?

De aceea spunem că dacă noi suntem cei care formăm lumea, iar lumea merge rău, înseamnă că noi mergem rău. Mersul nostru este însă unul conştient şi deliberat. Mergem aşa pentru că aşa gândim. Un mod de a înţelege lumea şi viaţa gene-

rează un mod de a fi în lume. Aici se vede încă o dată relevanţa unei anumite definiţii pe care Sf. Părinţi au dat-o păcatului; dincolo de clasică definiţie care zice că păcatul este călcarea voinţii lui Dumnezeu cu ştiinţă şi voinţă, cealaltă definiţie zice că păcatul este o eroare de gândire. Este o interpretare greşită a realităţii. O mispercepţie a ei. Cum gândim aşa trăim. Rău gândim, rău trăim. Şi dacă lumea şi viaţa nu merg aşa cum trebuie, asta înseamnă că filosofia, concepţia noastră despre lume şi viaţă trebuie schimbată. Dar schimbarea unui mod de a gândi, schimbă persoana. Modul de a gândi şi apoi de a fi defineşte identitatea persoanei, înnoieşte dimensiunea spirituală a persoanei; aceasta este o convertire, o schimbare de vederi, deci de direcţie.

Aşadar, lumea poate fi înţeleasă prin om, omul prin modul său de a fi, acesta prin modul de a gândi, iar modul de a gândi, care contribuie decisiv la formarea identităţii este o alegere conştientă şi deliberată a omului. De aceea se spune că noi credem ceea ce vrem să credem; important de reamărcat este însă că ceea ce credem, devenim. Cu alte cuvinte, fi atent în cine sau ce crezi, cum crezi, căci ceea ce crezi devine devotat. Credinţa greşită, viaţă irosită; filosofie, mentalitate falsă, viaţă eşuată.

Care este însă criteriul suprem care ne garantează sută la sută adevărata filosofie, adevărata (Continuare în pag. 2-a)

Pătruşi fiind la inimă de cuvintele lui Petru au întrebat ce trebuia să facă, iar la răspunsul acestuia „pocăiţi-vă şi să se boteze fiecare dintre voi în numele lui Iisus Hristos spre iertarea păcatelor voastre...” (r. 2, 38), s-au botezat în aceea zi „ca la trei mii de suflete” care apoi „stăruiau în învăţătura apostolilor şi în împărtaşire, în frângerea pâinii şi în rugăcini” (Fapte 2, 42).

În viaţa de credinţă şi har a Bisericii Creştine, Cincizecimea constituie după Înviere, un eveniment esenţial, ce pune începutul unei noi existenţe în viaţa oamenilor, o viaţă în şi cu Duhul Sfânt venit în lume în această zi o dată pentru todeauna.

Sf. Ioan Hrisostom numeşte această sărbătoare ca „maică a tuturor sărbătorilor” (P.G. 50, 463) zi în care „prin Duhul Sfânt din cer mii de daruri ne-au fost date nouă” (P.G. 50, 454).

Prin Duhul Sfânt în Biserică, ca trup tainic al lui Hristos, se lucrează mântuirea şi sfinţenia, desăvârşirea şi îndumnezeirea tuturor. Prin Duhul Sfânt primim posibilitatea de a deveni „părtaşi ai dumnezeieştii firi”, luând întru noi chipul lui Hristos înaintând mereu „din slavă în slavă” (II Cor. 3, 18) spre desăvârşirea după har. Duhul Sfânt este pecetea prin care Tatăl ne recunoaşte ca fii ai Lui şi prin care în sufletul nostru se nasc şi rodesc: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, credincioşia, bunătatea, credinţa, blândeţea, înfrânarea” (Galat. 22), toate roade ale Duhului Sfânt.

Deoarece în ziua Rusaliilor are loc concomitent şi întemeierea în chip văzut a Bisericii şi începutul mântuirii subiective, aceasta, adică Biserica devine unicul organ al mântuirii oamenilor: „extra Ecclesiam nulla salus”.

Duhul Sfânt ca izvor al tuturor darurilor supranaturale şi dăcător de viaţă prin excelenţă, este Cel ce călăuzeşte Biserica în drumul Său spre veşnicie şi implicit ne călăuzeşte şi pe noi, mădularile ei spre tot lucrul cel bun şi mântuitor. Pentru fiecare dintre noi, pe lângă semnificaţia ei liturgică, ziua Cincizecimii este şi o aducere aminte a zilei botezului nostru, când pentru fiecare această zi a fost o „mică Cincizecimie”, când am primit şi noi harul Sf. Duh şi am devenit „făptură nouă în Hristos” (II Cor. 5, 17).

Se cuvine să fim şi noi cu adevărat martori ai Cincizecimii în această lume prin viaţa noastră şi prin faptele noastre şi să fim încredinţaţi că Duhul Sfânt va fi cu noi de-a pururea şi că El va mărturisii că noi „suntem fii ai lui Dumnezeu şi împreună moştenitori cu Hristos ca împreună cu El să ne şi preamărim” (Rom. 8, 16).

Să rostim şi noi împreună cu întreaga Biserică astăzi: „Împărate Ceresc Mângăietorule... visteriul bunătăţilor şi dăcătorule de viaţă, vino şi te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte de toată întinăriunea şi mântuieşte bunule sufletele noastre”. Amin.

Arhid. Visarion Bălţăţ

Un deceniu de la trecerea în veşnicie a Mitropolitului Dr. dr. h. c. NICOLAE MLADIN

În data de 1 iunie 1986 a trecut la cele veşnice, la Mănăstirea „Brâncoveanu”, de la Sămbăta de Sus, jud. Braşov, vrednicul de pomenire dr. dr. h. c. Nicolae Mladin, cel care vreme de 14 ani a fost mitropolit al Ardealului. Iată, prin urmare că tocmai se împlineste un deceniu de când, după o viaţă de frumoaşe şi valoroase împliniri ca dascăl de Teologie, autor de scrieri teologice şi ierarh, dar şi de zăbucium sufletesc, tristeţe şi multă suferinţă şi-a găsit alinare, cu trupul, în preajma mănăstirii voevodale de la Sămbăta, iar cu sufletul în împărăţia cea cerească.

Successorul său în scaunul mitropolitan, I. P. S. Dr. Antonie Plămădeală, în cuvântarea rostită la catafalcul său, în ziua prohodirii, i-a conturat principalele trăsături ale personalităţii sale, spunând între altele:

„Mitropolitul Nicolae Mladin şi-a sintetizat idealul vieţii sale, prin alăturarea a patru cuvinte: altarul şi amvonul, catedra şi condeiul. Într-adevăr, pe toate acestea a ştiut să le îmbine în mod cu totul şi cu totul fericit...”

A propovădit pe Hristos, a fost un bun şi mare profesor de Teologie Morală... A fost un om de analiză şi sinteză... Atât cărţile, cât şi studiile sale vor rămâne în istoria teologiei şi istoria culturii româneşti... A fost şi un mare ecumenist... În istoria mitropoliilor Transilvaniei, Nicolae Mladin va rămâne ca un mitropolit mare şi generaţiile viitoare, fără îndoială, îi vor studia şi îi vor fructifica opera. Sunt convins că Institutul Teologic din Sibiu va păstra amintirea unui mare profesor”.

Într-adevăr, toţi care i-am fost ucenici şi cărora ne-a împărtaşit harul profeţiei păstrăm amintirea chipului său blând şi luminos. Ceea ce ne leagă de profesorul şi ierarhul Nicolae Mladin este iubirea, pe care el, de la catedră şi de la amvon, ne-a sădit-o în suflete.

Convinsi că, mai mult decât cuvintele noastre, vor putea să grăiască despre ilustrul ierarh propriile sale cuvinte, redăm, în prezentul număr al „T.R.”, un extras dintr-un articol publicat cu prilejul redeciderii Universităţii Clujene, după reîntoarcerea ei din vremelnicul refugiu de la Sibiu.

Pr. prof. Dumitru Abrudan

Figură luminoasă

E bine să ne gândim din când în când la marile figuri ale gândului şi sufletului românesc şi a căror influenţă se cuvine să rămână vie şi luminoasă în viaţa noastră de toate zilele. Şi fără îndoială, una din aceste figuri este I. P. S. Dr. Nicolae Mladin, ani mulţi Mitropolit al Ardealului, îndrumător neobosit, dăruit cu har dumnezeiesc, al Bisericii româneşti transilvane şi al culturii româneşti.

Cei care au avut privilegiul să-l cunoască, şi cei care, ca tineri sau ca mai vârstnici, s-au împărtaşit din marile bogăţii ale minţii şi sufletului său, îi păstrează amintirea şi ca învăţător şi ca însoţitor în cele mai diferite împrejurări ale vieţii. El ştiu că Mitropolitul Mladin a fost în adevăratul înţeles al cuvântului un îndreptar şi un exemplu pentru toţi cei ce menţin vie flacăra credinţei şi interităţii româneşti. Ei ştiu că Mitropolitul Mladin, în ce a gândit şi a scris, în ce a trăit ca mare creştin şi luminător al Bisericii, a ştiut todeauna să lege credinţa de gândurile şi faptele oamenilor obișnuieţi, şi a găsit todeauna cuvintele potrivite pentru a îndrepta şi curăţi inimile şi gândurile celor care îi cereau sfatul şi ajutorul.

Deschid aproape la întâmplare o cărţică pe care o am de mulţi ani în bibliotecă: Doctrina despre viaţa a Profesorului Nicolae Pau-

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Gheorghe Telea

HRISTOS ÎN UNIVERSITATEA ARDEALULUI

Universitatea Ardealului — scriu aceste cuvinte cu un sentiment de justificată mândrie — această cetate a culturii zidită pe piscuri de creaţie românească, s-a caracterizat întotdeauna prin sobrietatea unei activităţi ştiinţifice de primul rang şi prin conştiinţa limpede că ea este expresia supremă a poporului din care îşi sugere sevele creaţiei. Ea n-a uitat niciodată că este a Ardealului, fără ca prin aceasta să renunţe la metoda ştiinţifică prin care s-a impus chiar şi în faţa străinătăţii. Ştiinţa nu e în chip necesar renunţare la rădăcinile proprii. Ea presupune o anumită metodă, însă dincolo de această metodă ce-i asigură obiectivitatea, alegerea domeniului de cercetare, ca şi o anumită atmosferă spirituală, pot fi orientate sau cosmopolit sau naţional-local, fără nici o împietare asupra spiritului obiectiv ştiinţific. Şi firesc este ca Universitatea să respire în duhul poporului ale cărui forţe creatoare le reprezintă şi să se preocupe — cu predilecţie — de problemele vitale ale acestui popor. Este ceea ce a înţeles şi a realizat deplin Universitatea Ardealului. De aceea o simţim aşa de a noastră, aşa de apropiată de sufletul nostru: ea e rodirea duhului transilvan sub zările creaţiei ştiinţifice.

Şi aceasta e cu atât mai firesc cu cât Universitatea nu este numai un templu al ştiinţei, ci şi instituţie de educaţie a studenţiei. Educaţie desigur predominant ştiinţifică, fără însă a se dezinteresa şi de formarea sufletescă necesară. Căci studenţii nu sunt atât ucenicii unei ştiinţe pure, suspendate în stratosferă, cât ucenicii unei ştiinţe prin care să poată sluji poporului din care au ieşit. Prin educaţia aceasta a generaţiilor studenţeşti ştiinţa universitară primeşte şi mai accentuat caracterul de slujire a poporului. Aceasta funcţie nu mai puţin esenţială a înţeles-o deplin Universitatea Ardealului şi a crescut studenţimea nu numai în cultul ştiinţei, ci şi în duhul Ardealului. Numai aşa ştiinţa devine o forţă constructivă în viaţa poporului şi nu un pretext de dizolvare a energilor lui creatoare.

Iar duhul Ardealului se caracterizează printr-o împletire specifică de naţional, social şi religios. Duhul Ardealului e demnitate naţională, conştiinţă dărză a permanenţei şi drepturilor româneşti pe aceste plaiuri (fără agresivitatea sovinişmului exclusivist). Duhul Ardealului e sete de dreptate naţională şi socială, izbucnită vulcanic în valvori revoluţionare ce au zguduit istoria. Duhul Ardealului e conştiinţă creştină, sobră, bărbătească, dinamică, limpezită în secole de suferinţă pentru credinţă, organizată popular în cadrele largi ale spiritului şagunian. Şi dacă ar fi să privim aceste elemente în perspectivă verticală, cred că nu greşim dacă punem la rădăcina naţionalului şi socialului duhul creştin. El a format Ardealul într-un anumit sens şi înlăune în atmosfera lui toate manifestările poporului. El este coordonata principală a istoriei lui.

E firesc, aşadar, ca activitatea Universităţii ardelenice să se fi îndrumat pe aceste alvii ale spiritului transilvan. Şi e firesc ca mai ales în vremea refugului ei la Sibiu — vreme de sângereare şi revoltă — aceste coordonate să iasă mai mult în evidenţă. Asupra primelor două coordonate nu ne oprim: pe noi ne interesează numai latura creştină. Şi anume, în special ca element de educaţie a tineretului studenţesc. Altfel ar trebui să amintim aspectele creştine ale creaţiei ardelenice universitare şi mai ales colaborarea sinceră dintre Biserica Ardealului şi Universitate, aici în Sibiu Ortodoxiei ardelenice, cetatea spiritualităţii româneşti. Căci nici nu era posibil ca în vremuri de restricţie a poporului şi Universitatea să nu-şi găsească ultimul reazim al nădejdelor de mai bine sub cupola aceleiaşi Biserici care a condus neamul acesta prin beznă suferinţelor milenare la lumina libertăţii, la lumina învierii. Dacă în timpuri normale conştiinţa ortodoxă apare mai mult ca un principiu de sine înţeles, care deşi e activ, nu atrage atenţia în chip deosebit, în vremuri de izbelişte, ca anii refugului, această conştiinţă trece pe primul plan ca element de fortificare a conştiinţei naţionale, pe care o face în stare să guste din cupa celor mai mari încercări ale istoriei fără să desnădăduiască; mai mult: adăncindu-i credinţa că, cu cât umilinţa e mai adâncă cu atât piscurile înălţării vor fi mai semeţe. Căci numai în Iisus Hristos avem puterea de a suferi crucificarea şi chiar şi mormântul, pentru că numai în El şi prin El crucea şi moartea sunt porţi către bucuria învierii. De aceea, în anii refugului, am asistat la intensificarea conştiinţei creştine în Universitatea Ardealului: Hristos a fost mai prezent ca oricând în duhul Universităţii ardelenice, fără ca prin aceasta ştiinţa să sufere vreă ştirbie. Dimpotrivă: armonia dintre ştiinţă şi credinţă este întruparea desăvârşită a idealului de cultură umană şi mai ales de cultură transilvană. Astfel — alături de colaborarea în problemele mari naţionale (durerea Ardealului) între Biserica şi Universitate (pentru care colaborare stau mărturie atâtea documente ale vremii), am înregistrat la Sibiu o serie de minunate mărturisiri de credinţă creştină ale celor mai selecţi reprezentanţi ai ştiinţei universitare ardelenice: profesori de la Facultăţile de Medicină, de Filosofie, de Drept, etc., au mărturisit cu vigoare şi probitate ştiinţifică credinţa lor în puterile şi sublimitatea creştinismului, întrucât ştiinţa nu împiedică pe nimeni să fie creştin, precum nici credinţa nu împiedică pe nimeni să fie om de ştiinţă, ci aşa cum creştinismul s-a dovedit a fi creator de cultură, şi ştiinţa adevărată călăuzeşte sufletul omenesc până la porţile Împărăţiei unde stăpâneşte lumina cea veşnică a Dumnezeirii. Sunt mărturisiri de credinţă care ar putea face parte dintr-o antologie referitoare la credinţa oamenilor de ştiinţă, aşa cum există unele şi în Apus. Ele arată, între altele, că ştiinţa actuală se află într-o criză structurală, datorită căreia se desface de orientare materialistă a veacului trecut, spre a paşi sub zările unui veac (în ştiinţă şi filosofie) predominant spiritualist.

Această orientare creştină a Universităţii s-a vădit şi în opera de educare a tineretului studenţesc.

O studenţie creştină: iată tot programul care garantează viitorul acestui neam! Căci ea singură — intelectualitatea de mâine — va clădi în concordanţă cu duhul poporului, care e profund creştin, şi nu va fi un element de dizolvare şi ruinare a lui (printr-o atitudine de orgolios dispreţ faţă de credinţa poporului). Experienţa ce s-a făcut la Sibiu cu FORS-ul (Frăţia Ortodoxă Română Studenţească) e un început, dar un început promiţător. Biserica trebuie să se preocupe efectiv de această problemă: felul în care s-a rezolvat la Sibiu, poate fi, dacă nu normativ, cel puţin un imbold ca lucrarea să se continue şi la Cluj şi să se extindă la toate Universităţile din ţară. E o greşeală, care se vede în ignoranţa religioasă a unei părţi nu nelăsemnate a intelectualităţii române, faptul că studenţimea română e lipsită de o organizaţie în care să-şi facă educaţia creştină. Tineretea e perioadă în care intelectualul se formează nu numai ca intelect, dar şi ca om, cu anumite convingeri şi concepţii de viaţă. Cum va ajunge el la o concepţie de viaţă creştină, cum îşi va da seama de valoarea creştinismului, dacă nu i se dă ocazia să-l cunoască direct de la sursă? Biserica nu trebuie să-şi îndrepte atenţia numai spre copii, tineretul şcolar secundar, şi oamnenii maturi, ci şi spre — cu precădere — tineretul universitar care se află tocmai la cumpăna ce hotărăşte întreg sensul vieţii lui de atunci înainte. Biserica trebuie să fie prezentă în zăbuciumul sufletului studenţesc, pentru ca să-l canalizeze pe liniile vieţii şi gândirii creştine. Altfel creşte pe de o parte o intelectualitate lipsită de duh religios, de o uluitoare ignoranţă în ceea ce priveşte credinţa, pe de altă parte o studenţie care se vrea, se crede şi se numeşte creştină, însă din neştiinţă falsifică creştinismul după gusturile ei. Între aceste două extreme e cuprinsă toată tragedia intelectualităţii

(Continuare în pag. a 2-a)

Dr. Nicolae Mladin

În Sfânta Evanghelie de la Ioan, în cuprinsul convorbirii între Mântuitorul și Nicodim, găsim cuvântul spus de Domnul Hristos: „Vântul suflă unde vrea și tu auzi vântul lui, dar nu știi de unde vine, nici încotro se duce. Astfel este cu oricine care este născut din Duhul” (Ioan 3, 8). Este vorba aici despre lucrarea Duhului Sfânt în cei credincioși, despre manifestarea Duhului Sfânt în cei care îl primesc.

Tot din Sfânta Evanghelie de la Ioan știm că Mântuitorul lumii, tot cu referire la lucrarea aceluiasi Duh Sfânt în sufletele credincioșilor, a spus: „Cel ce crede în Mine, râuri de apă vie — precum a zis Scriptura — vor curge din pântecul lui” (Ioan 7, 38). Cuvântul acesta, rostit de Domnul, este urmat de lămurirea pe care o dă sfântul Evangelist Ioan că „aceasta a zis-o despre Duhul, pe care aveau să-l primească cei ce cred într-însul” (Ioan 8, 39). Și în asemănarea cu vântul vântului, ca și în cea cu vântul apelor, este prezentată lucrarea Duhului

Vuietul Duhului

Sfânt în cei care l-au primit și îl primesc și lucrează împreună cu El, ca unii ce sunt pnevmatofori, adică purtători de Duh.

În reatarea Sfântului Evangelist Luca, din cartea Faptele Sfinților Apostoli, despre pogorârea Duhului Sfânt, se afirmă faptul că Duhul Sfânt și-a făcut prezența tot într-un vuiet, aici este scris: „Când a sosit ziua Cincizecimii, ei erau adunați laolaltă. Și din cer, fără de veste, a venit un vuiet, ca de vijelie care trece, și a umplut toată casa unde ședeau ei” (F. Ap. 2, 1—2).

Din cele amintite, înțelegem că prezența Duhului Sfânt în credincioși nu este ceva tainic, nu este un secret, ci este o realitate evidentă nu numai pentru cei ce l-au primit pe Duhul Sfânt, ci și pentru cei ce vin în legătură cu El. Așa a fost în ziua Cincizecimii de după înălțarea Domnului, când Duhul Sfânt s-a pogorât peste Sfinții Apostoli și când primitorii Duhului Sfânt și-au re-

vărsat sufletul ca într-o altă vijelie, spunând „faptele mărețe ale lui Dumnezeu” (2, 11). O măturăseu aceasta martorii lucrării Duhului Sfânt, care ziceau despre Sfinții Apostoli: „Ii auzim pe ei vorbind în ale noastre limbi despre faptele mărețe ale lui Dumnezeu” (F. Ap. 2, 11). Era în aceasta nu numai începutul propovedirii sfinților apostoli, ci și începutul sfintei slujiri aduse lui Dumnezeu, prin puterea Duhului Sfânt, care avea să se reverse ca vuiet de vânt și de vijelie, precum și ca vuiet de râuri îmbelșugate, în dumnezeieștile slujbe ale Bisericii noastre.

Într-adevăr, dacă ne gândim că despre Duhul Sfânt a spus Domnul Hristos: „El pe Mine mai va preamări” (Ioan 16, 14) și că la pogorârea Sa peste sfinții apostoli i-a mișcat pe ei și spunea mărirea lui Dumnezeu, „faptele mărețe ale lui Dumnezeu”, ne este ușor să face o legătură între vuietul de la început al Duhului Sfânt și vuietul sfintelor slujbe ale

(Continuare în pag. a 4-a)

Arhim. Teofil Părăian

Dimensiunea spirituală a viitorului noastre identități

(Urmare din pag. 1)

credință? Mare întrebare! Neteologic vorbind, gândirea critică trebuie să joace aici un rol decisiv. Teologic vorbind, trebuie să ne ducem la credință și rugăciune.

Privind însă la filosofia lumii și la mersul ei, trebuie să facem o legătură între acestea. Pentru a schimba lucrurile, a le îndrepta în direcția cea bună, trebuie ca filosofia să fie revizuită și eventual schimbată. Și schimbarea încep cu omul. Așadar dacă identitatea noastră prezată este lipsită de o dimensiune autentic spirituală, adică dacă nu are de a face cu Sf. Duh, dacă nu e intrată pe Sf. Duh, dacă viața noastră nu este pnevmatocentrică, atunci nu există viitor pentru noi (în sensul bun al cuvântului). Pentru un viitor adecvat măreției și frumuseții ființei umane este necesară o nouă identitate a noastră bazată pe spiritualitate, pe experiența Sf. Duh în viața de zi cu zi. Acolo unde filosofia a eșuat, teologia rămâne singura speranță; unde rațiunea și-a dovedit limitele și slăbiciunea, credința trebuie să se înființeze.

Din punct de vedere teologic (și aceasta este perspectiva pe care o abordez) o astfel de înnoire nu se poate produce decât în Biserică. În această acțiune omul are nevoie de Dumnezeu. Singur a încercat bazat pe raționalismul secular, și cum am menționat, omul acum, în multe privințe, își contemplă propriul său eșec. Eșec existențial, datorat vidului existențial cum îl numește V. Frankl (*The Will to Meaning [Voința de sens]*, New American Library, New York, 1969, p. 45), vid pe care omul nu l-a mai putut umple odată ce L-a scos pe Dumnezeu din sufletul său.

Dacă e nevoie deci de Dumnezeu, atunci Biserica este locul de întâlnire. Hristos ni-L aduce pe Dumnezeu, ni-L face accesibil pe Dumnezeu prin Duhul Sfânt, în Biserică. Întrucât spiritualitatea reprezintă dimensiunea fundamentală a necesității noastre viitoare identități, experiența Duhului Sfânt nu poate fi realizată în afara Bisericii. Biserica ia ființă la coborârea Duhului Sfânt. Duhul Sfânt, Duhul lui Hristos este viața Bisericii care la rândul ei este o permanentă Cincizecime, o generoasă disponibilitate a Duhului la nivelul omului în vederea participării acestuia la viața divină, fapt care nu este altceva decât schimbarea identității, ce duce la îndumnezeire. În sensul acesta Părintele Stăniloae zice că schimbarea se realizează prin faptul că Duhul Sfânt face în mod continuu în Biserică descoperirea lui Dumnezeu în Hristos, eficientă pentru noi (Dimitrie Stăniloae, *Experiența lui Dumnezeu*, în limba engleză, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, MA 1994, p. 39).

Biserica, în calitate de eveniment Hristocentric și pnevmatocentric, spiritual, devine pentru om un izvor de vindecare și de putere transformatoare. Pentru ca aceasta să aibă loc însă, este nevoie de disponibilitatea omului spre Duhul Sfânt, de deschiderea spre El, mai mult, de dorința de a dobândi Duh Sfânt.

Sf. Serafim de Sarov accentuează nevoia ca omul să primească cât mai mult Duh Sfânt, adică să fie tot mai adânc imers în experiența Duhului. Pentru a-și schimba identitatea, din seculară în spirituală, omul deci trebuie să fie un cerșetor de Duh, întocmai așa cum o presupune cuvântul grec „ptochos” din expresia „sărac cu duhul” din prima fericie rostită de Mântuitorul în predică Sa de pe munte (Matei 5, 3): „Fericiți cei săraci cu Duhul că a celora este împărăția cerurilor”. Într-adevăr, aici „sărac cu duhul” nu înseamnă nicidecum ignorant, ariarat mintal și nici chiar atitudine smerită (aceasta e implicită); „sărac cu duhul” înseamnă, cum o zice termenul grec, „cerșetor”; adică unul care trăiește din cerșit, pentru care cerșitul e singurul mod de supraviețuire, atunci când toate celelalte nu sunt valabile.

Cerșitul pentru cerșetor e vital. La fel deci, cerșetorul de Duh Sfânt consideră Duhul pe care-l cerșește ca vital, salvator. Cerșetorul adevărat de obicei cerșește într-una. Nu cerșește o dată pentru z întreagă săptămână de exemplu, ci în fiecare zi, întocmai așa cum evreii în pustie cereau mana în fiecare zi, întrucât aceasta nu li se dădea pe mai multe zile. Cerșirea zilnică sugerează relația permanentă și dependența totală de dăruitor, de Duhul Sfânt, în cazul acesta.

Dobândirea de Duh Sfânt poate fi înțeleasă în sensul primirii a ceva ce nu ai, sau nu ai suficient și care-ți vine din afară. Există însă și un aspect interior al dobândirii de Duh Sfânt, atunci când ne îmbogățim de Duh Sfânt descoperindu-L în noi înșine. Dacă nu-L descoperim, nu-L ai, deci într-un fel, trăiești fără El. Omul însă, fiind chipul lui Dumnezeu existent în Treime, este chemat să facă chipul să strălucească tot mai mult. La fel și cu Duhul Sfânt: prin chip, omul îl are ca parte constitutivă a ființei sale, dar dobândirea de Duh presupune o muncă permanentă, diligentă de scoatere a Lui la iveală; necos la iveală, fiind ignorant, Duhul poate fi stins în noi, adică acțiunea Sa. De aceea Sf. Pavel, aproape alarmat, atenționează: „Nu stingeti Duhul” (I Tes. 5, 19).

În chipul pe care-l avem și care suntem, ca dar divin, parafrazând pe Fericitul Augustin, Duhul Sfânt este mai aproape de noi înșine decât propria noastră inimă. Fiind așa de aproape este surprinzător și anormal să nu-L descoperim. De fapt, descoperirea Lui în interiorul ființei noastre prin introspecție, recunoașterea Lui înăuntru, va duce în mod nemijlocit la recunoașterea Lui în afară, și prin aceasta noi intrăm în legătură cu întreaga creație, câtă vreme Sf. Duh lucrează și este prezent în întreaga creație. Această legătură cu creația contribuie la înnoirea identității noastre în aceea că ne face mai puternici. Unitatea între om și cosmos are ca rezultat transformarea omului din microcosmos — cum este de obicei considerat — în macrocosmos, în sensul îmbrățișării de către om a întregului univers, în timp ce macrocosmosul devine macro-antropos, adică un fel de mega-om, ceea ce înseamnă de fapt, umanizarea creației, așa cum explică Părintele Stăniloae, interpretând pe Sf. Maxim Mărturisitorul (op. cit., p. 4).

Schimbarea identității noastre pe baza înnoirii spirituale are ca rezultat transformarea a omului, fapt datorat de bucurie și speranță. Parafrazând o cunoscută expresie latină referitoare la Biserică, putem zice că *Homo reformatus semper Reformandus* presupune o anumită permeabilitate a omului la prezența și acțiunea Duhului Sfânt. Lăsându-se inundat de prezența Duhului și fiind în contact cu lumea, înduhovnicit, spiritualizat, omul va putea apoi purcede la transformarea lumii, la transfigurarea ei.

Pentru a-l face pe Duhul Sfânt parte structurală a definiției noastre este nevoie de o înțelegere a vieții noastre în Biserică ca-ntr-o Cincizecime prelungită. Condițiile în care trăiau Sf. Apostoli la Pogorârea Duhului Sfânt erau unitatea și rugăciunea. Deci Duhul vine acolo unde e unitate și rugăciune. De fapt ambele sunt structuri constitutive ale Bisericii. Biserica este unitate a credincioșilor în Hristos prin Duhul Sfânt, ea există în mod fundamental ca epicleză, ca invocare a Duhului, deci ca rugăciune. În Biserică unitatea se face mai puternică și rugăciunea mai eficientă, acestea având un impact hotărât asupra persoanei umane în procesul ei de înnoire spirituală, de adoptare a unei vieți axate pe Liturghie (rugăciune), meditație, comuniune, contemplație, liniște, evlavie.

Sf. Liturghie, pe care se concentrează viața spirituală a Bisericii, arată că, de fapt, omul este o ființă liturgică, adorantă, cinstitoare de Dumnezeu. Sf. Liturghie restaurează sensul sacralului în viața noastră, în societatea noastră secularizată. Ea îl ajută pe om să realizeze că viața lui e sfântă și deci trebuie trăită ca atare, în sfințenie. Dacă eu nu folosesc o mașină potrivit legilor și regulamentelor ei interioare care o fac să funcționeze, ci folosesc alte legi, străine ei, instrucțiuni ce nu-i sunt proprii, nu i se potrivește, atunci o stric sau o întorc împotriva mea.

La fel e și cu viața. Este dar divin și ea are legile ei proprii, sădite acolo de Dumnezeu. Datoria noastră este să descoperim în viață aceste legi după care ea funcționează, modul de folosință, modul de trăire, astfel ca întemeiați pe ele viața să-și implinească cu noi scopul pe care Dumnezeu i l-a desemnat și ni l-a desemnat, trăirea în veci.

O Biserică centrată pe Sf. Liturghie este deci caracterizată prin rugăciune, invocare, cerere; invocarea recapitulează pogorârea Duhului Sfânt trimis de Hristos Bisericii Sale pentru a o menține mereu înnoită și nebiruită, iar omul participant la o astfel de Biserică devine o ființă rugătoare, doxologică, mereu smerit pentru că e mereu dependent de Dumnezeu, mereu căutând să înțeleagă tot mai adânc sensul existenței sale și modul participării cât mai plene la viața divină. Aceasta reacție asupra rostului său în lume și asupra legăturii sale cu Dumnezeu, omul o face adesea prin meditație. De asemenea, pe lângă faptul că încearcă să se cunoască pe sine, omul vrea să-L cunoască și pe Dumnezeu în Hristos prin Duhul Sfânt, să cunoască roadele Duhului în lume, într-un cuvânt, să facă experiența Sf. Duh. Această experiență a Duhului de către om este un eveniment mistic. Rațiunea aici joacă rol secundar deoarece ea generează îndoielă. Credința însă este un act de curaj. Credința te expune la ceea ce nu cunoști. Acest gen de expunere însă, și el schimbă viața omului, generează un nou mod de a fi, de a gândi, un mod mai precizat. În acest context omul nu mai poate zice: „Nu există Dumnezeu”, doar pentru simplul fapt că nu-L poate explica pe Dumnezeu în mod rațional. Când omul se lasă pe sine a merge dincolo de limitele rațiunii sale, atunci, în fapt, se petrece înălțarea cu Dumnezeu. După această întâlnire, când el se întoarce din „de dincolo”-ul rațiunii înapoi în limitele ei, omul este fapțură nouă. A merge dincolo de limitele rațiunii, afară din sine, este extaz (ek-stasis, a sta, a exista în afară). Aceasta este o experiență spirituală autentică și definitiv marcantă, când nu te limitezi la ceea ce cunoști (rațional), ci te identifici mai degrabă cu ceea ce nu cunoști, câtă vreme ceea ce nu știi e mai mare și mai mult decât ceea ce știi, oricum. Și plonjarea în existentul necunoscut, încă o dată, este un act de credință, un act de mare curaj. Tocmai aici se află și mo-

În întâmpinarea Sărbătorii Sf. Apostoli Petru și Pavel

Pe urmele Sf. Apostol PAVEL la Roma

„Și așa am venit la Roma. Și de acolo, auzind frații ceie despre noi, au venit întru întâmpinarea noastră până la Forum lui Apus și la Trei Taverne, pe care, văzându-l, Pavel a mulțumit lui Dumnezeu și s-a îmbarbat” (F. Ap. 28, 14—15). Cu astfel de cuvinte se exprimă Evangelistul Luca, vorbind de sosirea Apostolului Neamurilor la Roma, capitala lumii acelor timpuri.

Creștinii din Roma nu-l cunoșteau personal pe marele Apostol, deși primiseră de la el o lungă scrisoare. „Ascultarea voastră e cunoscută de toți” (Rom. 16, 19), le scria, exprimându-și dorința de a-l vizita curând. Unii dintre ei îl vor fi auzit și întâlnit pe Pavel prin orașele Asiei Mici sau la Ierusalim. Însă cei mai mulți îl cunoșteau, probabil, doar din auzite. Și au ieșit să-l întâmpine de-a lungul Viei Appia, la o distanță de vreo cincizeci de kilometri, până la locul numit Trei Taverne (Tres Tabernas; era stație de poștă, loc de schimb al căii și han, pentru odihnă). Unii l-au întâmpinat și mai departe, la încă vreo douăzeci de kilometri, ajungând până la Forum Appi, unde se termina canalul navigabil ce venea de la Terracina. Cuvintele Apostolului Luca lasă să se subînțeleagă impresia pe care aceștia i-au făcut-o lui Pavel.

Apostolul Pavel ajungea aici în lanțuri. Călătoria sa pe mare fusese o adevărată „odisee”; iar de-a-properă îl urmărea ura conașionalilor săi, care-l arestaseră, îl traseră la judecată în Cezarea Palestinei, după ce îi făcuseră o mulțime de neazuri de-a lungul celor trei călătorii misionare în Asia Mică și Grecia. Fiind acuzat de evrei că a încălcat legea lui Moise, procesat la Cezarea, el cere să fie judecat de Cezarul, în virtutea status-ului său de cetățean roman (F. Ap. 25, 10—12). Așadar, însoțit de Luca și păzit de centurionul Iuliu (F. Ap. 27, 1), Pavel intră în Roma, în primăvara anului 61.

La Roma împărățea Nero. Populația Urbei era un amestec de rase și limbi. Orașul era un imens șantier. Căci Nero construia marea sa curte regală, domus Transitoria, între Palatino și Esquilino. Măreață în construcțiile sale, în monumente și palate, era și respingătoare în cartierele aglomerate și murdare, locuite de săraci proveniți din întreaga lume. Pavel traversează capitala și e încredințat comandantului Castei Praetoria, marea cazarmă a pretorienilor, aflată în marginea cealaltă a orașului,

(Urmare din pag. 1)

Ilescu de Diacon Nicolae Mladin (apărută la Sibiu, în seria „Problemele vremii”, la Editura Revistei Teologice, în 1942). Cuvintele pe care le găsim aici, pentru a face portretul unui mare savant român i se potrivește minunat însuși savantul creștin care a fost Mitropolitul Mladin: „Știința e ancorată în lumea fenomenelor; aici savantului i se deschide un câmp comun de cercetare, în care poate da la iveală adevăruri unanim recunoscute... Știința este cunoașterea prin cauze. Nimeni nu poate opri pe omul de știință să caute dincolo de fenomen — bazat pe raționament și observație — cauza cauzelor, cauza primă și ultimă a lumii: Dumnezeu. Aceasta nu e știință? E mai mult decât atât: e încoronarea firească a științei, e limanul spre care ne îndreaptă pașii zărilor adevărului creatural. Adevărul e climatul firesc al rațiunii. Adevărul e lumină, e bucurie, e eliberare; „adevărul” care nu e lumină, „adevărul” care coboară spre prăpăstioasele hauri ale neînțelegerii și nu urcă spre semănătățile de azur ale cerului, nu este adevăr. Istoria științei a dovedit-o fără drept de apel. Adevărul coboară din Dumnezeu ca să ne urce iarăși la Dumnezeu. Aceasta e calea științei, a marilor savanți occidentali; științei românești, savantului român nu i se cere nimic mai mult. Pe calea aceasta i se deschid și științei românești orizonturile universale.”

țivul pentru care mulți oameni se tem de experiențele spirituale mistice.

A trece „dincolo”, a transcende, înseamnă de asemenea a trece peste și a îndepărta barierele din mintea noastră, prejudecățile, frica, ignoranța, care, odată eliminate, vor face loc altor calități pe care le avem și de care uneori nici nu suntem conștienți, să iasă la lumină și să ne înnoiască viața. Transcendența deci apare aici ca o necesitate vitală autentică vieții spirituale. De aceea spunea A. Heschel că existența fără transcendență înseamnă un mod de viață în care lucrurile devin idoli, iar idolii devin monștri! (Who is Man? [Cine este omul?], Stanford University Press, Stanford, CA, 1965, p. 86), ceea ce înseamnă că transcendența, experiența mistică purifică și însănătoșește existența, viața noastră.

În momentul în care realizăm aceste lucruri, realizăm de asemenea și eroarea în care am trăit, și aceasta duce în mod natural la pocăință. Pocăința la rândul ei, atrage după sine harul Duhului Sfânt care ne schimbă, ne transformă, ne întărește noua identitate.

Tot în Biserică omul trăiește într-o comuniune protectoare care-l dă siguranță și tărie: comuniunea cu semenii și comuniunea cu Hristos, manifestată concret în împărțirea cu sf. euharistie, trupul și sângele Domnului. Datorită prezenței tainice, sacramentale reale a lui Hristos în sf. împărțășanie, Sf. Liturghie reprezintă cel mai important eveniment în viața Bisericii. Sf. Liturghie plener participă, se prelungeste apoi prin credinciosul transfigurată, dincolo de limitele slujbei propriu-zise și ale locașului de cult, în comunitate, ca o Liturghie după Liturghie, ce face ca întreaga comunitate să devină o adunare celebrativă, și ea înnoită de Duhul lui Hristos la lucru în noi și prin noi.

Participarea liturgică culminând în sf. împărțășanie ne schimbă viața și identitatea sa ca rugăciunea acolo e mai eficientă, deci darul primit prin rugăciune e mai frecvent și deci șansele de înnoire prin dar, mai mari. În aceasta constă și rațiunea pentru care, deși putem să ne rugăm pe la casele noastre, în particular, totuși mergem la

vizibilă până astăzi de-a lungul Viei Policlinicii, unde imparatul Tiberiu, cu vreo patruzeci de ani înainte încartiruse garda imperială și pe aceea a siguranței publice. Lui Pavel i se îngăduie să locuiască în afara taberei, pe cont propriu, „aparte, cu ostașul care-l păzea” (F. Ap. 28, 16). Primind deci permisul de rezidență, în așteptarea procesului, pornește în căutarea unei case de închiriat. Aceasta era procedura pentru custodia militaris (o stare intermediară între custodia libera — simpla supraveghere și custodia publica — adevărata detenție penală), care permitea prizonierului să-și aleagă o reședință proprie, dar supravegheat tot timpul de un soldat, care-l însoțea, legat, ori de câte ori trebuia să iasă. Un fel de arest domiciliu, ce-i asigura o anumită libertate de mișcare și posibilitatea de a „primi pe toți care veneau la el... fără nici o piedică” (F. Ap. 28, 30—31).

În acest arest domiciliu, „în casa luată cu chirie, a rămas Pavel doi ani întregi” (cf. F. Ap. 28, 30), adică timpul prevăzut de lege, pentru arest preventiv.

În acest punct, Evangelistul Luca încheie pe neașteptate însemnările sale din cartea Faptele Apostolilor.

După cei doi ani de arest, Pavel redobândește libertatea, probabil în anul 63. Dușmanii iudei, din motive materiale, dar și de timp, nu l-au însoțit, cu a lui, și la Roma. Se pare că Apostolul a făcut acum o mulțime de călătorii, despre care știm puține lucruri inexacte din tradiții diverse. Se poate să fi ajuns chiar până în Spania, cum își exprimase dorința cu ani în urmă (Rom. 15, 24).

Este din nou arestat și adus la Roma. O nouă închisoare. Ultima. Va mărturisii pe Hristos, cu sângele său, aici, la Roma, în locul numit Aquas Salvias, pe Via Laurentina.

Să încercăm să-l urmărim pe Apostolul Neamurilor, care-și făcuse ucenici și „în casa Cezarului”. Adică în locuința sa romană din timpul celor doi ani de arest, în casa Acvilei și Priscilei, în închisoare împreună cu Petru, pe drumul martiriului și la locul execuției.

Dar despre toate acestea, în numerele viitoare.

Ierom. Iuvenalie Ionașcu
Roma

Figură luminoasă

Cuvinte care într-adevăr exprimă crezul — și concluziile — oricărui om de știință demn cu adevărat de acest nume. Și din acest punct de vedere se cuvine să subliniem că Dr. Nicolae Mladin a fost — alături de impresionanta sa personalitate și operă de îndrumător al vieții creștine — și un adevărat savant. El a fost, de pildă, autorul unei lu-

crări de filosofie a culturii, apărută în aceeași serie, „Problemele vremii” la Editura Revistei Teologice din Sibiu, intitulată *Comunitarism și Comunism*. Și s-ar mai putea cita titluri.

Dar ceea ce rămâne, deopotrivă cu meditațiile dedicate de acest mare gânditor creștin problemelor culturii și vieții, este căldura sufletului. Acestui suflet de creștin și de om al gândului sacru al iubirii, se cuvine să îi aducem omagiu de recunoștință.

Hristos în Universitatea Ardealului

(Urmare din pag. 1)

românești, adesea înstrăinată de popor, fie prin indiferența religioasă, fie printr-un creștinism fals. Adevărata educație creștină a tinerimii universitare nu poate fi decât rezultatul colaborării sincere dintre studenți și Biserică, prin intermediul societăților religioase studențești. Biserica e garanția creștinismului autentic, care e dragoste și noblete spirituală, înflorire desăvârșită a personalității umane. Să n-avem nici o îndoielă că la chemarea Bisericii se vor găsi destule glasuri care să răspundă și să lucreze cu elan și cu generozitate! Și ședințele religioase — pur religioase — vor respira atmosfera sărbătorească a înfălnirii dintre tineretea universitară și tineretea cea veșnică — Dumnezeu — și vor forma o intelectualitate creștină. Creștină din convingere, nu numai din obicei sau alte interese lătrualnice... La această s-ar putea adăuga un curs de problematică creștină, ținut în cadrul Universității de un profesor de teologie, la care să participe tinerul studentesc benevol.

... Dar să lăsăm sugestiile și să ne întoarcem la realitate. Acum, la redeschiderea Universității în Clujul glorioasei ei activități științifice, nu putem să nu privim cu satisfacție peste anii aceștia de volbură și nădejde care s-au scurs sub scutul lui Hristos și să nu însoțim cu recunoștință noastră — a Bisericii — pe toți cei ce au ostent în ogoarele Domnului, conștienți fiind că știința și poporul nu pot fi mai bine slujite decât cu conștiința că a sluji științei este a sluji poporului și a sluji amândurora e a sluji lui Dumnezeu. Slujirea e o misiune care coboară de sus. Cine n-o înțelege așa, nici n-o cunoaște.

rugăciunea comunitară. Acolo suntem mai bine auziți. Acasă, strigi de unul singur, acolo strigi către Dumnezeu în unitatea vocilor tuturor celorlalți. Și întocmai cum în relațiile interumane o singură cerere poate să nu producă schimbarea, împlinirea dorită imediat, dar dacă la acea cerere se asociază alte zeci și sute de persoane, strigarea devine mai imperativă, și auzirea ei, răspunsul, mai rapide, la fel se întâmplă și în cazul relației noastre cu Dumnezeu; comuniunea liturgică în Biserică face această relație mai eficientă, și din ea, iarăși, noi naștem cu o nouă identitate. În fond, ceea ce ține lumea în existență nu este rațiunea omului, cunoașterea sa rațională, ci capacitatea lui de a sta în relație de comuniune bazată pe iubire cu cei din jur și cu Dumnezeu.

Astfel, dacă lumea se va distruge cândva, aceasta nu va fi datorită lipsei de informație (cunoaștere rațională), ci datorită lipsei de apreciere (a unora față de alții în comuniunea de iubire) scrie A. Heschel (op. cit., p. 83).

De aceea dacă în societatea în care trăim, în viața de zi cu zi ne confruntăm cu tot felul de crize și ne aflăm în diverse feluri de captivități, avem nevoie de Sf. Duh care eliberează și unește. Dacă ne confruntăm cu violența și agresiunea unei lumi de tipul *Homo homini lupus*, avem imperativă nevoie de întărirea și puterea echilibrată a Sf. Duh. Dacă suntem afectați de dezintegrarea comunității umane datorită alienării, auto-suficienței, individualismului, și egoismului, avem nevoie de prezența și lucrarea vindecătoare a Sf. Duh care să ne facă conștienți de darurile noastre, de bogăția noastră spirituală, de frumusețea noastră interioară, pentru ca apoi să le folosim ca remedii de îmbunătățire și restaurare.

Apare din cele de până aici că, de fapt, Sf. Duh este viitorul Bisericii și al lumii, după cum o nouă identitate personală este viitorul nostru. În acest context cunoscutele cuvinte ale lui A. Malraux sunt semnificative: „Secolul XXI va trebui să fie religios, sau nu va mai fi”. Sau în cuvintele mai tăioase ale teologului rus Paul Floreski, „în final, omenirea nu va avea altă alegere, decât Sf. Treime ori nebunia”.

Duminica a VII-a după Paști. Sfinții Părinți de la Sinodul I Ecumenic

Sf. Apostol Pavel, cu clarviziunea-i cunoscută, scria în întâia epistolă către Corinteni, prevenind parcă șirul lung de scisme și erezii care aveau să se abată asupra Bisericii lui Hristos de-a lungul veacurilor, încercând să o sfășie și să o dezbină, că „Trebuie să fie între voi și eresuri, ca să se învedereze cei tari în credință” (I Cor. 11, 19). Inșiși marele apostol Pavel recunoștea inevitabilitatea fenomenului sectar, tocmai ca o probă de foc prin care adevărata credință trebuia să treacă, pentru a-și demonstra și mai mult tară de diamant, cât și pentru a-și certifica veridicitatea și autenticitatea.

Dacă Biserica Ortodoxă se numește astăzi pe sine continuatoarea legitimă a Bisericii primare, aceasta se datorează întâi de toate faptului că ea s-a păstrat neabătut în duhul de smerenie și iubire propovădit de întemeietorul ei, Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, precum și faptului că învățătura de credință ortodoxă izvorăște din cele șapte sinoade ecumenice, borne de dreptă credință ale Bisericii universale din primele zece veacuri creștine.

Prima mare încercare care amenința să zguduie și să destrame unitatea de duh și de credință a Bisericii creștine a fost provocată de un preot pe nume Arie, originar din Egipt. Bun orator, informat ca teolog, dar cunoscând în același timp și ideile propăgandate de un alt mare eretic al timpului, Paul din Samosata și fiind în același timp un om vanitos, Arie se simte ofensat atunci când pe postul vacant al Episcopiei din Alexandria este numit altcineva.

Era în preajma anului 318, an în care Arie începe să-și facă cunoscută ideile sale eretice, mai întâi în cercul restrâns al prietenilor și admiratorilor, apoi treptat își extinde activitatea și în biserică. Atrăgând de partea sa destul de multă lume, oameni simpli, dar și învățați, începe să-și propage ideile chiar și în afara granițelor Egiptului, plecând în Palestina și-n alte părți ale Asiei Mici, profitând și de faptul că situația politică din imperiul roman era neclară, datorită conflictului iscat între Constantin și opozantul său Maxentiu privitor la supremația în imperiu. Repertând o strălucită victorie asupra lui Maxentiu, devenind unic suveran al imperiului, pentru a stăvili eresia lui Arie, care luase proporții, antrenându-i pe oameni în dispute teologice, care adeseori degenerau în conflicte sângeroase și care amenințau serios unitatea și integritatea Bisericii și a imperiului, Constantin cel Mare convoacă un Sinod Ecumenic, la care erau invitați să participe toți episcopii din acel timp. Au participat, după cum consemnează istoria, un număr de 318 episcopi din întreg imperiul roman de atunci, precum și episcopi din afara granițelor imperiului, din Persia și Armenia. Dintre cei mai renumiți teologi ai timpului, istoria îi consemnează pe episcopul Sf. Atanasie cel Mare, cel care îl va combate pe Arie, Macarie al Ierusalimului, Sf. Nicolae, episcop de Mira Liciei, preotii Vitus și Vicențiu, ca delegați direcți ai papei Silvestru I al Romei, Cecilian din Cartagina, Osiu din Cordoba, fiind reprezentată întreaga lume creștină de a-

tunci, din Persia până în Spania, din Africa până în Scandinavia.

Lucrările sinodului au început pe data de 20 mai 325 în orașul Nicea, în provincia Bitinia, fiind asistate de însuși împăratul Constantin cel Mare și prezidate de episcopii Alexandru din Alexandria și Eustațiu din Antiohia.

S-a purces mai întâi la ascultarea și analizarea în liniște a învățăturii pe care o susținea Arie, care nu era decât un amalgam de concepte rațional-omenești, prin care se încerca explicarea creștinismului și care se reducea la următoarele:

Dumnezeu este singurul principiu necreat și născut;

Fiul este o creatură a Tatălui, prima Sa creatură, ieșit din voința Tatălui, nu din ființa Lui;

Fiul este creatură ca ființă, deci mărginit, schimbabil, imperfect și chiar supus păcatului, dar se bucură totuși de cinstea cea mai mare din partea Tatălui, căci prin El Dumnezeu a creat toate.

Dumnezeu cel Preafălat fiind esență nematerială, nu putea crea un material decât prin intermediul unei ființe mijlocitoare, și în consecință a creat pe Fiul:

Creând lumea, Fiul s-a învrednicit de puterea și măreția Tatălui, putând fi numit și el Dumnezeu, datorită harului divin primit, devenind Fiul adoptiv al Tatălui, el având divinitatea împrumutată din divinitatea Tatălui.

Membrii sinodului au trecut apoi la combaterea acestei erezii mai ales prin susținerea lui Atanasie, mare apărător al dreptei credințe, susținând că Fiul este de o ființă cu Tatăl (I Ioan 5, 7). În final, s-a stabilit ca învățătura formulată în Sinodul care se încheie pe 25 august 325 să fie redactată într-un Simbol de credință, care avea șapte articole, acestea alcătuind Crezul creștin (Credeul), care de atunci încoace se rostește duminică de duminică în toate bisericile creștine. În aceste 7 articole ale Sinodului niceean se fixează învățătura despre dumnezeirea Fiului. În partea întâia se recunoaște că Domnul nostru Iisus Hristos este „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut, de o ființă cu Tatăl, prin care toate s-au făcut”, iar în partea a doua sunt respinse ideile lui Arie ca nefondate scripturistice. Purlând semnătura tuturor Părinților care au participat la acest prim mare Sinod al Bisericii universale, Sinodul va deveni un adevărat îndreptar de credință pentru întreaga creștinătate, iar Arie va fi depus din treapta preoției și exilat.

Pilda pe care creștinii de astăzi o desprind din exemplul Sf. Părinți de la Sinodul I Ecumenic este aceea de a ne păstra tari în credința noastră strămoșească din Dumnezeu, și de a nu ne lăsa amăgiți de cei care seamănă dezbinare și vrajbă, așa cum ne îndeamnă în multe din epistolele sale Sf. Apostol Pavel.

„Vă îndemn, fraților, pentru numele Domnului nostru Iisus Hristos, ca toți să vorbiți la fel și să nu fie dezbinări în sânul vostru, ci să fiți cu totul uniți în același cuget și în aceeași înțelegere” (I Cor. 1, 10).

Preot N. Stoia

DUHUL LUI DUMNEZEU PESTE OAMENI

Cu trimiterea Duhului peste Apostoli adunați în Ierusalim, la cincizeci de zile după învierea lui Hristos, către anul 30, prima parte a istoriei mântuirii ia sfârșit. Revărsarea Duhului peste Apostoli este cea mai mare binecuvântare pe care Dumnezeu o dă oamenilor înainte de venirea Împărației lui Dumnezeu. A doua parte a istoriei mântuirii se va termina tot cu venirea Duhului Sfânt peste aleșii, dreptii și sfinții lui Dumnezeu, care vor vedea Ierusalimul cel ceresc. Timpul actual, timpul Bisericii, se mișcă deci între două pogorări ale Duhului Sfânt: cincizecimea istorică în Ierusalim și cincizecimea eshatologică, cerească.

În calendarul creștin, sărbătoarea Rusaliilor sau Cincizecimea este urmată de sărbătoarea Sfinței Treimi, anume pentru a arăta că istoria mântuirii este lucrarea lui Dumnezeu Cel ce există și se face cunoscut în trei persoane: Tatăl și Fiul și Duhul Sfânt. Tatăl — care voințește mântuirea, Fiul care o realizează prin intruparea, jertfa și învierea Lui, Duhul Sfânt care ne-o dăruiește în mod personal. Duhul vine acum peste Apostoli nu numai să țină trează memoria lui Hristos, să amintească tot ceea ce Dumnezeu a făcut și va face pentru noi, ci și să ne ofere în mod văzut, tangibil, darurile acestei mântuirii. Din acest moment, Duhul Sfânt este persoana Sfinței Treimi cea mai apropiată de persoana creștinului, cea mai prezentă în raport cu creația văzută, cea mai activă în relație cu Biserica sau comunitatea de creștini care ia ființă chiar la Cincizecime.

Tema Cincizecimii, a revărsării Duhului peste noi, ca persoană și ca Biserică, se găsește în literatura creștină de la început, în tradiția exgetică, teologică și imnologică a Părinților Bisericii și teologilor ortodocși. Să reținem din această tradiție câteva învățături:

Schimbul dintre trupul uman și Duhul lui Dumnezeu.

Părinții Bisericii subliniază faptul că Dumnezeu nu ne-a mântuit de la distanță, prin decret, prin intermediari sau prin ingeri. Din cauza iubirii Sale de oameni El a trimis pe Fiul Său însuși care „s-a făcut trup” (Ioan 1, 14). Iar în intruparea Fiului s-a făcut un schimb: Fiul a luat tr-

pul nostru din femeie, din Maria, și ne-a dat Duhul Său, care porcede din Tatăl. Este un schimb unic, ireversibil, de aceea nici Dumnezeu intrupat nu mai leapădă trupul uman, nici omul nu se mai înstrăinează de Duhul lui Dumnezeu.

Într-adevăr, pe icoana ortodoxă a învierii se observă că Iisus Hristos iese din mormânt cu trupul lui real, trăgând după El, cu mâinile Sale proprii, pe Adam și Eva. Iisus înviat ne apucă de mâini, ne trage spre El și nu ne mai scapă din brațele Sale. După înălțare, Hristos continuă să ne tragă spre el prin Duhul Sfânt. Câtă vreme Hristos ne ține în mâinile sale, căderea în gol, prăbușirea umanității este cu neputință.

Fiul s-a înălțat la cer, iar Duhul s-a pogorât ca mator al Acestor.

Duhul Sfânt vine la Cincizecime peste Apostoli și peste cei adunați la Ierusalim anume ca martor personal al lui Hristos, ca unul care a fost cu El și peste El de la intrupare și în toate momentele vieții Acestor: „Duhul Domnului este peste Mine, căci Domnul M-a uns” (Luca 4, 18—19). Și astfel Duhul confirmă că tot ceea ce Hristos a făcut ca Mesia — trimis al lui Dumnezeu, în numele nostru și pentru noi, a fost primit de Dumnezeu-Tatăl. Duhul Sfânt este garanția că în jertfa lui Hristos, — **Marele Preot**, care a dus ofrandă și **Mielul lui Dumnezeu**, care s-a adus ofrandă —, Dumnezeu a împăcat lumea cu El însuși. Împreună cu El am intrat în viața lui Dumnezeu. Și ca semn al împăcării dintre Dumnezeu și om prin Iisus Hristos — singurul mijlocitor, Duhul ne dăruiește daruri și fericiri ce aparțin Împărației lui Dumnezeu.

Persoană către persoană.

De la Cincizecime, Duhul Sfânt, de-o ființă și coetern cu Tatăl și Fiul, care porcede din Tatăl și se odihnește în Fiul, este cea mai accesibilă și împărtășibilă persoană a Sfinței Treimi, persoana care se apropie cel mai mult de inima omului, în care își face un loc devenind „templu al Duhului Sfânt” (I Cor. 3, 16). Este vorba de o familiaritate a creștinului cu Duhul lui Dumnezeu, care este atât de profundă, încât Duhul însuși mijlocește și se roagă pentru creștin: „Avva, Părinte”. Această prezență sacră, comparată cu focul (Luca 12, 49), stă în centrul spiritualității creștine, care vorbește de simțirea Duhului Sfânt ca fiind cea mai importantă calitate a creștinului. Cine nu simte pe Dumnezeu în el, nu cunoaște pe Dumnezeu. Duhul se lasă simțit ca lumina care ne călăuzește în situații neclare, ca mângâiere atunci când suntem întristați, ca apărare atunci când suntem puși la încercare. Duhul compătimentează cu cei ce suferă pentru Hristos. Și este imposibil ca să nu dăm și altora din lumina, iubirea și adevărul care ne-au fost împărtășite de Duhul Sfânt.

Duhul adună și unește pe creștini în trupul lui Hristos — Biserica.

Duhul lui Dumnezeu vine acum peste Apostoli și peste toți cei adunați la Ierusalim, evrei și neamuri, ca să-i adune într-o comunitate ce să-i ungă ca o preoție sfântă. Așa cum apostolii au format un cerc în jurul lui Hristos, așa cum mădulele se împreunăază ca să constituie un singur trup, tot așa discipolii lui Hristos formează o comuniune. Articulațiile Bisericii ca trup al lui Hristos sunt viabile numai grație Duhului Sfânt. De aceea, chiar de la începutul creștinismului, convertirea individuală prin credință și pocăință liberă (metanoia) a fost nedespărțită de articularea celui convertit prin taina Botezului cu Biserica. Cel botezat este uns și pecetluit în unirea sa cu Hristos, iar prin taina Împărtășaniei el intră în comuniunea cu însuși Trupul și Sângele lui Hristos. Creștinii există numai ca mădulele în trup, prin împreunarea cu Hristos și prin împărtășirea Duhului Sfânt. Purtător de Duh Sfânt (pnevmator) în inima lui, creștinul este liber și responsabil față de poporul lui Dumnezeu, turma lui Hristos în care a fost introdus și încorporat prin Sfințele Taine.

„Duhul suflă unde voințe”. Duhul aici și Duhul pretutindeni.

Duhul Sfânt ne asigură că Hristos înviat a devenit Dom-

mul biruitor: „Nimeni nu poate să spună Domn este Iisus decât în Dunul Sfant” (I Cor. 12, 3). Mielul lui Dumnezeu care a învins, El este Domn al istoriei. Tatăl a supus toate lucrurile, văzute și nevăzute, sub picioarele Lui, sub puterea și autoritatea Lui absolută. Creștinii se roagă Duhului lui Hristos: „Împărate ceresc, mângâietorul, Duhul Adevăratului, care pretutindenea ești și toate le împlinești”. Astfel, nu există două principii care stăpânesc și conduc lumea: unul al binelui și altul al răului, unul al vieții și luminii, altul al morții și întinerului. După învierea lui Hristos și pogorarea Duhului Sfânt peste oameni, puterea diavolului a fost surpată definitiv și pentru totdeauna, iar de la Botez, creștinul primește în sufletul lui prezența sensibilă a Duhului Sfânt. Desigur, câtă vreme suntem în trup, în istorie, realitățile de aici sunt amestecate, grăul și neghina cresc împreună. Dar acestea nu au forță egală. Puterile răului sunt vii, dar sunt legate. Dumnezeu nu împarte stăpânirea Lui cu altcineva. Cine este Dumnezeu? Cine este mare ca Dumnezeu nostru? De aceea, când auzim vorbindu-se de o religie a răului (propagată de sectele satanice) sau de înrobirea lumii actuale sub puterea răului, trebuie să ținem seama că Hristos înviat este singurul domn biruitor, stăpânul și mântuitorul lumii, atotțiitorul care cuprinde pe toți și nu lasă pe nimeni în afara iubirii Lui. Toți suntem ai Lui, iar El nu va pierde pe nici unul din cei ai săi. Lumea nu este aria păcatului, ci spațiul iubirii lui Dumnezeu.

Astăzi când instituțiile și valorile tradiționale care păreau solide (familia, căsătoria, parohia) sunt de necunoscut, când descreștinarea vine în mare viteză, când nu se știe ordinea exactă a societății, iar condițiile de viață sunt insuportabile, există tendința de a găsi soluții restrictive, incomplete, inumane, de hărțuială, ca și când istoria ar fi la discreția puterilor răului. Există bărbați și femei, tineri și tinere, comunități și chiar parohii, care-și dau sufletul, uitând că Duhul lui Dumnezeu nu cedează niciodată, că nu se leapădă de nimeni. De aceea Biserica trebuie să fie, plină de speranță, în comuniune și compătimitere cu săracii, cu suferinzi, cu șomerii și cu cei ce muncesc în condiții grele, cu oamenii care trăiesc și mor nu cum vor, ci cum pot, cu cei excluși și fără nume. În numele acestora, ea imploră ajutorul lui Dumnezeu: „Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi”.

„Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi.”

Potrivit Noului Testament și tradiției Apostolilor, credința personală a fiecărui creștin, viața și misiunea comunității creștine — Biserica, existența și istoria lumii, depind de prezența și lucrarea Duhului, prin care Hristos stă de față și se arată în mijlocul nostru. Cine vrea să primească pe Duhul Sfânt în inima și în viața sa, trebuie să fie în comuniune cu Biserica de azi, care nu e altceva decât extinderea și lărgirea Bisericii de la Cincizecime din Ierusalim, și să participe la rugăciunea acestora care se roagă la fiecare Liturghie: „Trimite Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste aceste daruri care sunt puse înainte”. Harul lui Dumnezeu se dă prin cuvânt și Taine prin cei ce l-am primit la Cincizecime. Nimic din ceea ce fac creștinii, fie personal fie în biserică: rugăciune, liturghie, taine, slujbe, nimic nu se face fără amintirea adunării apostolilor de la Ierusalim și fără invocarea Duhului Sfânt. Toți creștinii care vin la Biserică pentru rugăciune, concelebrare și comuniune cu Sfințele Taine, vin ca la Ierusalim, ca să primească revărsarea Duhului peste ei în limbi ca de foc, întocmai ca Apostolii de la Cincizecime. Să terminăm aceste cuvinte, cu rugăciunea (Tropar) pe care preotul o zice, în numele tuturor, în cel mai important moment al Liturghiei: „Doamne, cel ce la amiază ai trimis pe Prea Sfantul Tău Duh apostolilor Tăi pe Același Duh, Bunule, nu-l lua de noi ci ni-l înnoiește nouă celor ce ne rugăm Ție, aici și în tot locul, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.”

Pr. Prof. Ion Bria

Monahismul Anglican

Trecut și prezent. Scurt istoric (II)

Monahismul în Anglia, sau orice tentativă de viață religioasă retrasă și trăită după anumite reguli, va fi etichetată drept apartenență la catolicism și respinsă în mod aproape brutal.

Din vara anului 1540, mănăstirile din Anglia medievală, nu mai existau. Cu câteva mici excepții de restaurare a unor comunități monahale în timpul Reginei Maria Tudor, în Anglia nu vor mai exista ordine religioase timp de aproape trei sute de ani. Mai mult încă, reformatorii anglicani ca și cei de pe continent au fost unanimi în a repudia idealurile monastice, iar în particular, afirmând că vorturile monahale sunt ilegale și împotriva Evangheliei.

În general instituțiile monahale au fost condamnate, dar a trebuit să fie admisă ideea că au fost și călugări dedicați și pilduitori, în timpul părinților și scriitorilor bisericesti.

În general, nu este amintit întotdeauna faptul că actul de la 1536 a dat posibilitatea, printr-o clauză aparte, regelui, să reintemeieze la fel ca și să suprima ordinele monahale. În virtutea acestei autorități conferite lui, Henric al VIII-lea acorda licențe regale unui număr de 47 de case sau așezări pentru bărbați sau femei, care erau restabilite în continuitate după noile rânduieli.

Din punct de vedere legal, acestea au fost primele comunități anglicane de care aflăm că au fost întemeiate, chiar dacă au avut o existență efemeră. Erau case mici care trebuiau să plătească taxe către rege, taxă care în treacă fie spus, erau cu mult mai mari decât venitul lor. În curând au fost nevoite să vândă, sau să dea în schimbul taxelor, pământurile ce le aparțineau, iar acest fapt a însemnat sfârșitul lor.

Odată cu urcarea pe tronul Angliei a Reginei Maria Tudor, în 1553, Biserica Angliei și cu cea a Romei, s-au reconciliat, dar pentru scurt timp. În 1558 Maria este înlocuită de Elisabeta I (1558—1603), care pe cât a fost Maria de catolică pe atât a fost ea de protestantă și de împotriva reconcilierii cu Roma. Iar odată cu detronarea Reginei Maria a apus și vremelnica revigorare a vieții monahale și a ordinelor monahale în Anglia.

Totuși au existat în decursul secolelor următoare și încercări, timide e drept, de a trăi într-o comunitate religioasă după anumite reguli. Dintre toate încercările de a întemeia o comunitate de acest tip în secolul al XVII-lea, una iese în evidență cu prioritate.

Din 1626 și până în 1646, când a fost desființată, familia — comunitate de la Little Gidding, căci despre ea este vorba, a trăit o viață care a devenit binecunoscută. Acest tip de comunitate a atras pe unii și i-a contrariat pe alții. A fost singurul moment în perioada cuprinsă între Reformă și Mișcarea de la Oxford, când tendințele de a trăi o viață religioasă comunitară bazată pe unele reguli, a depășit faza de opinii și de scheme, devenind un fapt împlinit.

Nicholas Ferrar, fondatorul acestei comunități, împreună cu familia sa, a cumpărat o proprietate în care toți oamenii, de vârste diferite, trăiau, munceau și se rugau împreună. Nici unul dintre membrii acestei comunități nu depusese nici un vot, unii fiind căsătoriți și cu copii chiar. Aceste fapte fac dificilă aprecierea dacă a fost cât de cât apropiată de o viață monahală sau mai mult de o casă obișnuită de rugăciune.

Little Gidding nu a avut urmași și nici adepți mai târziu. Dar comunitățile anglicane ale secolului XIX, au privit înapoi la această idee-încercare, ca la un semn că viața și dorința de a trăi într-o comunitate religioasă, nu a dispărut cu desăvârșire în Anglia post-reformatoare.

A existat, totuși, o stare de nostalgie perpetuă după metodele de rugăciune monahale și după starea de venerație și de religiozitate proprie monahismului. Această stare nostalgică, s-a amplificat mereu, la fel și în aceeași măsură cu regretul că Biserica Anglicană nu avea nici mănăstiri, nici schituri.

Ne putem întreba, firește, de ce dacă a existat acest regret și această stare de nostalgie după monahism, de ce deci nu s-a făcut și pasul de a se reinvia propriu-zis viața monahală? Răspunsul este simplu: pentru că era asimilat cu catolicismul în mintea multora, iar revigorarea catolicismului era ceva de neacceptat pentru marea majoritate a englezilor. Și acest lucru chiar și cu prețul acestui simțământ de frustrare de care am vorbit mai sus.

Totuși, în secolul al XVIII-lea, aproape deodată s-a petrecut un lucru uimitor, și anume: bărbați și femei din Anglia, mândri că sunt și se numesc protestanți, și-au deschis brațele și au oferit un sprijin deosebit, nenumăraților episcopi, preoți, călugări, maici și credincioși catolici, alungați din Franța de Revoluție, în 1789. Aceste persoane exilate au fost tratate ca niște eroi, religia lor catolică fiind ignorată, ei nefiind considerați dușmani și intruși ca până mai înainte.

Așadar, Revoluția franceză a avut ca rezultat, în privința Angliei, o „invazie” a monahismului catolic în teritoriul britanic, țara care nu permitea constituirea unor astfel de comunități sau ordine monahale pentru propriii ei cetățeni. Faptul că atât de mulți dintre acești călugări și maici, au suferit din greu, unii chiar în închisori fiind martorii morții unor colegi de-ai lor, această realitate ce a premers venirea lor în exilul britanic, le-a adus simpatia generală. Aceasta s-a datorat mai ales faptului că englezii au fost întotdeauna mișcați de suferințele exilaților, și i-au ajutat indiferent de religia lor.

Apoi, după un sfert de secol, englezii au început să se obișnuiască să aibă în mijlocul lor călugări și maici. Următorul pas spre înființarea de comunități monahale proprii era aproape.

Astfel în 1826 va lua ființă comunitatea de „Surori Protestante ale Carității”, iar începutul era făcut dar mai era destul de mult de făcut și de așteptat până la o adevărată reînviere a monahismului în Biserica Anglicană.

Toate acestea au fost urmate de un veritabil punct de referință, de ceea ce s-a numit și a fost un adevărat cutremur moral, atât din punct de vedere religios cât și social. Acest punct de referință, acest moment deosebit s-a numit „Mișcarea de la Oxford” (Oxford Movement).

Revigorarea și reparația vieții religioase în comunitate, a început să fie actuală după 1845, atunci când prima fază a Mișcării de la Oxford se terminase. Avea un ascendent, e drept mai firav și mai puțin semnificativ în încercările celor care au pus bazele mișcării oxfordiene, de a întemeia pe baza unor noi scheme și planuri, comunități religioase. Toate cauzele subsidiare cum ar fi: ușurarea muncii în marile orașe industriale, nevoia de organizare pentru a face folositoare energia și abilitatea lor, ca și dorința femeilor de a ajuta; privirea retrospectivă către anii din urmă, toate vin împreună spre același punct și anume formarea de comunități monahale.

Dar aceste cauze preliminare, prin ele însele, nu puteau produce sau forma comunitățile. Pe de altă parte, fără pregătirea și stimulul evenimentelor politice ale vremii și de deschidere socială și intelectuală, teologia oxfordiană ar fi rămas ceva academic și pur abstract. Dar, chiar și așa, această alternativă, deloc favorabilă era perfect posibilă. Aceasta pentru că teologia și spiritualitatea, teoria și practica, au fost indisolubil legate de viața și activitatea liderilor Mișcării de la Oxford.

Voi menționa doar câțiva dintre acești lideri, neintrând în amănunte pentru că acesta se constituie într-un alt vast subiect al Istoriei Bisericii Anglicane. Acești lideri mai importanți au fost: Edward Bouverie Pusey (1800—1882), John Henry Newman (1801—1890), John Mason Neale (1818—1866), John Keble (1792—1866), Richard Froude (1803—1836).

Aceștia au fost dominați de două credințe: prima a fost credința în identitatea Bisericii Anglicane cu Biserica Catolică a primelor veacuri; și a existat dorința de a reafirma această identitate; a doua credință a fost observabilă în dorul după sfințenie, o sfințenie pe care ei au crezut, că doar catolicismul o poate produce. Aceste două dorințe, prima predominant teologică iar cea de-a doua spirituală, nu pot fi separate una de cealaltă.

Mișcarea de la Oxford, cu personalitățile de mare calibru care au jalonat-o, a însemnat un moment de cotitură în spiritualitatea religioasă a poporului englez, și a fost sămânță, aruncată pe ogorul credinței, care va rodi viitoarea viață de tip monastic, din Anglia secolului XIX și continuată până în zilele noastre.

Apariția, sau mai bine zis conturarea de comunități monahale în Biserica Anglicană, începe odată cu mijlocul secolului al XIX-lea, curând după începutul Mișcării de la Oxford. Liderii acestei mișcări

(Continuare în pag. a 4-a)

Ieromonah Pahomie Mățău
M-reă Brâncoveanu

900 de ani de la prima cruciadă

— Intrunire interreligioasă la Regensburg —

14.03.1996

Sub acest generic a avut loc în biserica luterană „Sf. Treime” o frumoasă manifestare interreligioasă, care a întrunit pe reprezentanții marilor religii: creștină, iudaică și musulmană ce-și desfășoară activitatea în orașul de pe Dunăre și în împrejurime. Organizatorul acesteia — acum la un deceniu de la inițierea ei — este pastorul ev.-luteran **Pr. Dr. G. Rosenstein** — președintele filialei W.C.R.P. (Weltkonferenz der Religionen für den Frieden) din Regensburg și regiune. Tema fiind deosebit de delicată „900 de ani de la prima Cruciadă — și în continuare tulburare între religii” a suscitât interesul multor credincioși și oaspeți ce au luat parte la această rugăciune comună.

Din podiumul -sobor au făcut parte:
— **Pr. Dr. G. Rosenstein** — pastorul luteran, organizatorul și moderatorul intrunirii;
— **Prof. Dr. Franz Schneider**, romano-catolic, prof. de știința religiilor Univ. din Regensburg;
— **Pr. Matthias Ring**, preot vechi-catolic — conducătorul comunităților vechi-catolice din Regensburg și împrejurimi;
— **I. P. S. Dr. Serafim** — mitropolitul românilor ortodocși din Germania și Europa Centrală;

Monahismul Anglican

(Urmare din pag. a 3-a)

Își doresc să reinstaureze elementele credinței catolice și a religiozității și culturii în Biserica Anglicană. Câteva comunități de maici, au fost fondate între 1850 și 1860, după unele încercări ezitante și nereușite. La scurt timp după acestea au luat ființă primele comunități de călugări.

Primele comunități au trăit sub o presiune politică destul de mare, fiind privite cu suspiciune de către mireni, de către majoritatea populației engleze, care încă mai păstra în firea ei o atitudine încăncăntă antipapală și anticatolică, așa că începutul a fost făcut cu multă precauție și într-o modalitate semi-privată. În jurul acestor comunități s-a făcut o foarte puțină publicitate, însă mișcarea, agitația publică stărnită de o fie și doar atât de mică popularitate, a fost considerabilă.

Cu aceste antecedente, nu este deloc surprinzător faptul că primele comunități au ieșit din cadrul monastic obișnuit, pentru a-și justifica existența lor printr-o mare și adâncă devotare înspre activități caritabile.

Activitățile sociale în sprijinul săracilor, „operațiunea” vizitarea închisorilor destinate femeilor de moravuri ușoare și a celor pentru celelalte categorii de delicvenți, precum și asistența medicală, erau principalele lor ocupații.

Dintre surorile medicale care asigurau asistența medicală pentru săraci, a luat câteva Flore Nightingale (1820—1910) cu ea în faimoasă sa misiune în Crimeea, în războiul ce a purtat numele acestei peninsule din Marea Neagră. Unele din aceste surori făceau parte din, recent înființată pe atunci Societate a Sfintei Treimi (Society of the Holy Trinity). Apoi, după acea muncă eroică a primelor membre ale acestei societăți, munca efectuată în mahalalele mizere ale marilor orașe și cu oameni disperati, aflați în situații precare de existență, această activitate a lor a făcut destul de mult ca să alunge suspiciunea și să creeze o atmosferă de toleranță a existenței surorilor și a Societății Sfintei Treimi.

Dar în timp ce, munca primelor comunități era importantă și necesară, viața spirituală își cerea drepturile de a fi pusă în aplicare. În această atmosferă, antecedentele monastice ale spiritualității anglicane, care au supraviețuit timp de trei secole după Reformă, au produs un inevitabil efect și și-au pus amprenta lor proprie. Nu contează cât de activ a fost apostolatul lor în comunități, sau săvârșirea în comun a unei forme depline de slujbă, ci a fost mai importantă cultivarea unui tip devoțional în viața fiecăruia, ceea ce este mult mai caracteristic comunităților și mănăstirilor romano-catolice. Ar fi fost o comunitate anglicană neobișnuită aceea care nu ar fi avut ca parte tradițională, cântarea slujbelor pe melodii cunoscute, ori o bună înțelegere și aplicare a tăcerii generalizate și o tradiție în cultivarea unei intense vieți devoționale, bazată pe surse scripturistice și patristice. Accentul tradițional pus pe învățătura și scrierile monastice, de asemenea și-a făcut apariția. Chiar și în comunitățile foarte active, un număr considerabil de lucrări cu o direcție spirituală sau din domeniul rugăciunii, au fost elaborate. Acest fapt este relativ remarcabil având în vedere numărul redus de membri ai comunităților anglicane. Nu tot așa de neobișnuit, pentru un mirean anglican, era să aștepte de la orice membru al oricărei comunități, să fie capabil să-i vorbească despre rugăciune și să-i dea sfaturi spirituale.

În ciuda greșelilor și a neînțelegerilor, inerente unui nou început, experimentul monastic în Anglia a prins rădăcini, a prosperat și a căpătat o vastă arie de desfășurare. Numărul comunităților s-a mărit chiar dacă erau reduse ca număr de membri. Au apărut noi comunități chiar și în coloniile sau în domeniile britanice, în Africa și Orientul Îndepărtat și până în sudul Pacificului.

Marea majoritate a comunităților anglicane, alege regulat, la diferite intervale de timp, un Superior (stareț), cu o funcție limitată în timp. Este de asemenea de remarcat faptul că majoritatea comunităților anglicane, împreună cu etosul lor familial tradițional, au considerat că e bine, și au dorit să facă din Superior un fel de părinte, un „tată”, mai mult decât a-l face un „personaj executiv”.

Începuturile vieții comunitare au fost descrise ca având o dezvoltare ce a fost o surpriză pentru mulți, mergând în contra curentului de evoluție istorică a monahismului apusean. Primii credincioși apuseni au fost contemplativi, având sau întemeiat comunități de acest gen mai târziu. În anglicanism, primele comunități au fost silite să fie active, pentru a-și putea justifica și menține existența, dar au menținut mereu contactul cu tradiția monahală atunci când a fost posibil. Cu un așa impuls, câteva dintre aceste comunități au dezvoltat relativ repede o vocație contemplativă, iar alte comunități au răspuns, făcând loc acestei înclinații în cadrul lor, după ce în prealabil au încercat-o. Mai mult decât atât, câteva comunități au devenit treptat exclusiv contemplative și aceasta, după un început de existență foarte activă.

Un alt atu în dezvoltarea comunităților monahale anglicane era acela că ele, comunitățile, erau destul de aproape, din punct de vedere istoric, de deciziile care au format și întemeiat viața lor comunitară. Deoarece aceste decizii au fost luate, în mod obișnuit, prin consensul comunității, au fost foarte puține motive de a se considera că detaliile vieții lor au fost impuse de o autoritate exterioară. Iar, ca un element, suplimentar trebuie menționat faptul că ordinea religioasă, nu au fost niciodată privite ca principale surse de personal în scopul unor activități sociale și misionare.

Treptat, o accentuată creștere a încrederii de sine, în propriile puteri și în propria lor identitate s-a făcut tot mai simțită. Născute fără de părinți, ca să folosim un eufemism, comunitățile monahale anglicane au trebuit să se dezvolte doar cu un mic ajutor exterior, relativ insuficient și, fără ca o tradiție să le ghideze. Acest fapt petrecându-se într-o perioadă ce se asemăna la început cu „mersul pe sărmă”, trebuind să ai un parcurs aproape de perfecțiune ca să poți rezista mai departe. Un sentiment de adevăr și de tărie a început să pătrundă comunitățile anglicane, acolo unde mai înainte trebuiau mai mereu să arunce o privire peste umăr, pentru a vedea dacă ceea ce făceau era bine, corect și nu avea efecte contradictorii asupra opiniei publice.

Istoria comunităților monahale în anglicanism a fost diferită de cea a comunităților romano-catolice, chiar dacă au unele mici similitudini: problemele lor au fost diferite, iar cursul renașterii lor de asemenea altul, așa cum poate va fi și în viitor.

Comunitățile anglicane au fost chemate de Dumnezeu să slujească o Biserică, caracterizată de liturghii conservatoare, un adânc respect pentru misterul slujirii, a venerației, precum și o mare libertate în problemele doctrinare și sociale. Multe dintre aceste comunități au avut și au caracteristici deosebite.

— **Pr. drd. Alexandru Câmpeanu** — preot ortodox al comunității românești din Regensburg;

— **Di. Hans Rosengold** — președintele comunității evreiești din Regensburg;

— **Di. Hasan İnci** — imamul comunității musulmane din Regensburg. Un loc central al manifestării l-a ocupat rugăciunea de pace și bunăînvoire între popoare în specificul tradiției celor prezenți. Este nevoie de rugăciuni înmulțite și stăruitoare, spunea organizatorul, mai ales când în numele credinței se întesecă actele de violență, de terorism împotriva semenilor de altă credință, conflictele ce adesea degenerază în războaie religioase, discreditându-se menirea și ființa religiei.

Referatul pertinent, afecșional — sine irra et studio — a **prof. Dr. Schneider** s-a bucurat de un interes deosebit. Cei care au pornit războaiele religioase atunci împotriva „necredincioșilor” n-au rămas doar o amintire istorică pentru că, cei care pornesc azi războaie împotriva celor de altă religie îi numesc tot „necredincioși”, cu toate că ei sunt „credincioși” altor religii. Atunci, ca și azi, stau în spate interese ascunse ce manevrează sentimentul religios, îl falsifică, îl denaturează și-l fanatizează. Chemarea la cruciadă de către Papa Urban al II-lea împotriva „necredincioșilor” a avut un calcul politic căruia i s-a dat o îmbrăcăminte religioasă. În predicile sale, Bernard de Clairvaux (1091—1153) și alții au pus înrolarea sub stindardul Crucii sub semnul pocăinței și a penitenței. Acest lucru reiese din scrisorile sale către cardinalii de Köln și Speyer (un rol important l-a jucat și Regensburgul în participarea la Cruciade), arătând că „Dumnezeu a găsit o cale minunată prin care și ucigașii, hoții, spărgătorii de familii, sperjuri și mulți alți făcători de rele să fie admiși la mântuire, răscumpărându-și astfel păcatele, dându-li-se ocazia să vină astfel în slujirea lui Dumnezeu prin înrolarea în armata creștină împotriva necredincioșilor”. Conferențiarul remarca: „războaiele religioase au avut urmări negative cu efect până astăzi:

— Ierusalimul eliberat n-a putut fi păstrat până astăzi și a dus la înrăutățirea relațiilor între islam, iudaism și creștinism;

— adâncirea discordiei dintre creștinii apuseni (latini) și cei răsăriteni (ortodocși) mai cu seamă în urma celei de a IV-a Cruciade, care a prădat Constantinopolul;

— ascuțirea rivalității dintre creștinii pe atunci de aceeași confesiune: englezi, francezi, germani ...

— mărirea prapăstiei dintre clerici și mireni.

A urmat apoi o interesantă meditație susținută de preotul **Matthias Ring** ce aruncă o lumină în câmpul causal și fenomenologic al cruciadelor. A scos în relief că în numele religiilor atunci, ca și azi, se poartă nejustificat „războaie așa-zis sfinte”, conflicte înarmate cu consecințe dezastruoase, masacre și atentate teroriste, cu toate că în spatele lor stau interese de natură economică, socială, sau pur și simplu de putere, batjocorindu-se sentimentul religios. Religiiile ar trebui să ia atitudine față de manipularea în scopuri cu totul străine care defaimă sentimentul autentic religios. Reprezentantii religiilor ar trebui să nu mai facă jocul altor factori meschini, să nu abdice de la codul normelor moral-spirituale; concret împărtășește ideea-soluție: „pace între religii va fi abia atunci când noi toți vom învăța ca în așa fel să abordăm adevărul nostru de credință, ca adevărul altor credințe să nu suferă, să nu fie văzut inferior sau diminuat ori mistificat și numai atunci religiile pot fi imune la abuzuri când vor renunța la predicile-cruciade”.

După o cântare bisericăască a urmat rostirea în comun a mărturiei preotului poet **Ditrich Bonhoeffer**, cel care a avut curajul să încrimineze dictatura nazistă (care a falsificat brutal sentimentul religios) și care a fost ucis la 8 martie 1945. Poemul „Vertrauen” (Încredere) este un imn de nădejde în Dumnezeu, în puterea căruia stă restaurarea rațiunii umane:

„Eu cred că Dumnezeu din toate, chiar și din cele mai rele, vrea și poate să facă să răsară cele bune, pentru aceasta are nevoie de oameni, de oameni care să lase lucrurile să slujească Binelui.

Eu cred că Dumnezeu a pus în caz de nevoie atâta putere de rezistență cât avem nevoie, dar nu ne-o dă dinainte, pentru ca noi să nu ne punem încrederea în noi înșine, ci în El și numai cu o așa credință chiar și teama de viitor poate fi învinsă”.

Teama de viitor poate fi învinsă numai în măsura în care religiile nu-i vor mai socoti pe credincioșii altor religii, „necredincioși” și nu vor îngădui pervertirea sentimentului religios în ecuații necunoscute așezate cu calcul rece și cinic de către cei pe care-i interesează doar rezultatul nu și procedul cum se ajunge la el. Religiile să-și îndeplinească misiunea de sacralizare a lumii, de apropiere între oameni; pentru nici o religie nu este admisibil dictonul machiavelic „scopul scuză mijloacele”. Lumea de astăzi, într-o desacralizare păgubitoare crescândă necesită din partea tuturor religiilor o asanare moral-spirituală, un duh de împăcare și iertare, o comportare responsabilă ca natura sa și cu natura înconjurătoare, o restaurare a ființei umane. Din unghiul acesta de vedere, punându-se accentele cuvenite, intrunirile interreligioase de acest fel — deci și aceasta — nu vor rămâne „glasul celui ce strigă în pustie”, ci vor avea cu certitudine un ecou benefic.

Preot Alexandru Câmpeanu
Regensburg

Vuietul Duhului

(Urmare din pag. a 2-a)

sfintei noastre Biserici. Căci și sfintele slujbe ale Bisericii noastre sunt o arătare continuă a Duhului Sfânt, în lucrarea Lui de preamărire a Mântuitorului Hristos.

Ortodoxia, ca dreaptă mărire, este doxologie, adică slujbă de preamărire a lui Dumnezeu. Doxologia Bisericii noastre se întemeiază pe lucrarea Duhului Sfânt, prin care cunoaștem adevărul, Duhul Sfânt fiind Duhul adevărului și descoperitorul adevărului. El a intrupat adevărul în dumnezeieștile slujbe, pe care, împlinindu-le noi, prin ele ne revărsăm sufletul în gânduri, simțiri și ziceri, care duc în prezentul nostru vijelia de odinioară, ne fac părtași la gânduri mai presus de lume și ne dau puțință să ducem și noi mai departe, pentru noi și pentru alții, vuietul preamării lui Dumnezeu.

Prin dumnezeieștile slujbe, alcătuite de Părinții cei duhovnicești și purtători de Duh Sfânt, noi avem puțință să stăm în fața lui Dumnezeu, să ne împodobim mintea cu gânduri cerești și dumnezeiești și să ducem aceste gânduri mai departe, în ființa noastră și să le facem lucrătoare și pentru alții. În felul acesta, sfintele slujbe ale Bisericii noastre dreptmăritoare, ca intrupări ale Ortodoxiei, sunt pentru noi, pentru cei din jurul nostru și pentru generația noastră, vuietul preamăritor de Dumnezeu al Sfântului Duh. Orice sfântă

slujbă, orice dumnezeiască Liturghie este, din partea noastră, o participare la vuietul Duhului. În sfintele slujbe se descoperă, pentru noi, măririle lui Dumnezeu, pe care le ducem și noi mai departe, când spunem cuvinte ca acestea: „Că Tăie șu cuvine toată mărirea, cinstea și închinăciunea și Tăie mărirea înălțăm Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...”; „Că bun și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Tăie mărirea înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...”; „Că sfânt ești Dumnezeu nostru și Tăie mărirea înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...”; „Că Tu ești sfântirea noastră și Tăie mărirea înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...”.

La același vuiet al Duhului participăm și când spunem despre Maica Domnului că este „mărirea a toată lumea”, „biserica sfințită și rai cuvântător”, „mai înaltă decât cerurile și mai curată decât strălucirile soarelui”, „mai cinstită decât Heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât Serafimii”, sau când vorbim cu ea și zicem: „Spăimânta-tu-s-au toate de dumnezeiască mărirea Ta, că tu, fecioară neispășită de nuntă, ai avut în pântec pe Dumnezeu cel peste toate și ai născut fiu pe Cel fără de ani. Cel ce dăruiește pace tuturor celor ce te laudă pe tine”. Să spunem deci și noi „faptele mărețe ale lui Dumnezeu”, ca vuiet al Duhului din vremea noastră. Amin.

Semnalăm... Semnalăm...

■ O carte mai veche, cunoscută și apreciată la vremea alcătuirii și apariției, a fost retipărită de arhimandritul Emilian Panait de la Mănăstirea Runc: **RELIGIA IUBIRII** (509 p.) de Ilarion Felea. Este tot atât de actuală ca și în momentul primei apariții.

■ Se știe că **Apocalipsa** e o carte greu de tălcut. E în același timp carte profetică și istorică. Fiind plină de simboluri și de metafore, nu întotdeauna ușor de descifrat, cei mai mulți comentatori au ezitat s-o abordeze. Ceea ce nu înseamnă că au lipsit cu desăvârșire comentatorii.

Iată că se prezintă acum cu **Învățături la Apocalipsă** preotul Nicolae Lauruc (editura „Jurnalul de Sighet”, Sighet, 1996, 80 p.). Cartea are girul binecuvântării I.P.S. dr. Nicolae Corneanu, mitropolitul Banatului. Mai are și unele „Cuvinte de învățatură la sărbătorile de peste an”. Cartea e bine echilibrată în trei părți, cea dintâi fiind dedicată Apocalipsei. Temele justifică desigur hotărârea luată în momentul introducerii **Apocalipsei** în canonul Noului Testament: învățătura despre Sfânta Treime, despre dumnezeirea lui Iisus Hristos, despre Biserică, despre cultul sfinților, despre nemurirea sufletului, despre rugăciunile pentru morți și despre viața viitoare.

În mai multe capitole autorul se ocupă de simbolismul cifrei 7, a cifrei 144.000 și a cifrei 666. Pentru analiza propunerilor sale de interpretare, ne-ar trebui opiniile competente ale unor exegeți ai Apocalipsei, dintre cei mai școliți și cu autoritate în materie. Unele surse sunt folosite și de autorul nostru (Sf. Andrei al Cezareei, Macarie, arhiepiscopul Harkovului, Păr. Mitrofan, Lopuhin și alții). Ar fi fost bine să fie folosite și unele comentarii mai noi. Pentru lectura credincioșilor, recomandarea I.P.S. mitropolit Nicolae al Banatului este desigur o garanție că este vorba de o carte edificatoare.

■ **Nașterea de Sus** este titlul unei cărți scrise de Pr. prof. dr. Vasile Mihoc de la Facultatea de Teologie din Sibiu (ed. Oastea Domnului, Sibiu, 1996, 92 p.). Pornind de la un text iohanic: „Trebuie să vă nașteți de sus”, cartea explică pe înțelesul tuturor înțelesurile „nașterii de sus” sau „nașterii din nou” în înțelesurile în care se găsesc aceste expresii în Noul Testament. Alcătuită din meditații scurte dar condensate, acestea vor fi o bună lectură și pentru preoți și pentru credincioși. Părintele autor se adresează unor texte clasice din Filocalie (Marcu Ascetul) cu care îi confruntă pe protestanții și neoprotestanții moderni. Pe unii din aceștia din urmă îi și nominalizează, dar nu de dragul de a polemiza, ci din dorința de a explica texte scripturistice și a pune la punct unele afirmații naive sau de rea credință ale unor sectanți. Să nu uităm că profesorul Vasile Mihoc e specialist și predă Noul Testament.

În confruntarea cu sectele cartea le va fi de folos și preoților și credincioșilor.

● Potrivit unei informații apărută în presa bucureșteană, la **Buzău** a fost inaugurat la 27 aprilie Institutul Ortodox Român de Științe Creaționiste. Ar fi vorba de o instituție cu caracter privat, fondată de 22 de oameni de știință (inclusiv științe umaniste) din Buzău. **Membri de onoare sunt I. P. S. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului, I. P. S. Nestor Vornicescu, Mitropolitul Olteniei, Virgil Căndea și Dinu Ștefan Moraru — academicieni, și P. S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului. Tematica pe domenii de studii va fi stabilită la sesiunea proximală, la care este invitat și **P. F. Teoctist**, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, aflăm din aceeași sursă (cf. Vera Maria Neagu, „Viața cultelor”, an IV, nr. 168 din 30.IV. 1996).

■ „Almanahul bisericesc 1996” editat de Arhiepiscopia Bucureștilor a apărut în condiții grafice excepționale, cu un conținut adecvat și cu ilustrații color competitive cu orice publicație din lumea occidentală care dispune de cele mai moderne aparate și mijloace de reproducere.

■ Ne întoarcem la limbile clasice? Fără acestea nu se poate face cultură desăvârșită. Se pare că ideea biruie. Editura „Humanitas” a publicat un „Manual de greacă veche” de Ana Felicia Ștef (1996, 494 p.). Manualul se adresează studenților în limbi clasice și celor de la Teologie. E o carte nu numai necesară. E o carte care va ajuta la reorientarea culturii noastre spre valori eterne, care ne vor învăța să gândim corect și să știm pe ce să punem accentele în descifrarea vieții și a morții.

■ **Imaginea interzisă**. Istoria intelectuală a iconoclasmului de la Platon la Kandinsky, o carte mare de Alain Besançon (Humanitas, 1994, 415 p.), trad. de Mona Antohi. Teologii ar trebui s-o cunoască neapărat.

■ Păr Lagerkvist, **BARABA**, roman, traducere din suedeză de Liliana Donose Samuelsson (Humanitas, 1996, 142 p.). După acest roman s-a făcut și un film cu Anthony Quinn.

La un an după apariția acestui roman autorul a luat premiul Nobel pentru literatură (1951). E romanul convertirii celui care a fost preferat de iudeii vremii să fie eliberat de Pilat la sărbătorirea Paștilor. E un roman emoționant din familia **Cămășii lui Hristos**, a **Cetății blestemate** și a multor **Vieți a lui Iisus** mai mult sau mai puțin romanțate.

Baraba a murit în cele din urmă, totuși răstignit dar împăcat cu Iisus: „Tăie îmi încredințez sufletul!”

E o lectură pentru toate vârstele și pentru toate straturile culturale.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază. Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: **Dr. Antonie Plămădeală**, Mitropolitul Ardealului — președinte; **Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan** — redactor responsabil; **Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu**.

ABONAMENTUL pe un an: 7000 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2, B.C.S.A. — Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 47.21.016.680) sau echivalentul în altă valută, Banca Comercială, Scurșala Sibiu.